

Oponentský posudek bakalářské diplomové práce FHS UK:
Lidé s mentálním postižením v pracovních-treninkovém programu kavárny
Vesmírna
Studentka: Petra Kaňková

Petra Kaňková načerpala zpracovaný materiál při své vlastní činnosti v občanském sdružení „Máme otevřeno?“, kde pracovala jako terapeutka v pracovních-treninkovém programu kavárny Vesmírna, a vytvořila tak bakalářskou práci, která odráží její znalost potřeb lidí s mentálním handicapem, vynalézavost při jejich naplňování.

Práce je standardně strukturovaná: uvedení do teorie problematiky, představení občanského sdružení a jeho charakteristika, popis terénního výzkumu a jeho vyhodnocení, prameny a literatura (20 knižních položek, 4 internetové zdroje, žádná cizojazyčná literatura), přepsané rozhovory a přílohy.

V teoretické části (14 stran) se autorka zabývá vývojem v přístupu k lidem s mentálním postižením, terminologií užívané pro lidi postižené mentální retardací, projevy lidí s MR, klasifikací mentálního postižení, v současnosti uplatňované přístupy k lidem s MR - od integrace přes inkluzi k socializaci.

Další část práce (23 stran) popisuje činnost občanského sdružení „Máme otevřeno?“. Je rozvětveno do komplexní nabídky různých služeb, které napomáhají lidem s MR postavit se v životě na vlastní nohy. Vše začíná kavárnou Vesmírna a jejím pracovních-treninkovým programem. Zájemce o program nastoupí po dvouměsíčním zkušební době do dvouletého pracovního provozu (formou dohody o pracovní činnosti), kde se pod vedením terapeutů učí základním pracovními návykům, které se většinou týkají včasných příchodů do práce, pochopení smyslu práce, pochopení vztahu mezi prací a finanční odměnou, konkrétních pracovních postupů a dovedností, pracovních-právních vztahů, zodpovědnosti, sebehodnocení atd. Praxe je proložena pravidelnými schůzkami klientů a terapeutů, během kterých je probíráno a hodnoceno zvládání či nezvládání pracovních povinností a návyků. Po uplynutí doby zaměstnání ve Vesmírně by tento člověk měl být schopen dovednosti uplatnit v dalším zaměstnání, při jehož hledání mu napomůže další složka z „Máme otevřeno?“, tzv. Tranzitní program. (Osvětě potom napomáhají další aktivity MO, jako je: webové stránky www.dobromysl.cz; Podzimní kafemletí; Osvětový informační diář; Kosmos klub; Akce cihla; časopis MYMO ad.). V této části postrádám alespoň stručnou zmínku o tom, kdo jsou terapeuti, tedy ti lidé, kteří vtiskli Vesmírně originálně vkusnou a lákavou podobu.

Praktická část (17 stran) spočívá v nevelikém kvalitativním průzkumu (pět respondentů), avšak cenným právě tím, že umožnil díky zapsaným rozhovorům (20 stran) s klienty nahlédnout do jejich životů a vidět, s jakými problémy se musí vypořádat.

Klíčovou pomůckou k získání zkoumaného materiálu se v předkládané bakalářské práci jeví vlastní vypracovaná výzkumná metoda - řízený rozhovor, který je autorkou nazván „Rozhovor s pomocí návodu pro jedince s mentálním postižením“, při kterém použila jednak techniky čerpané z odborné literatury (podle Svobody, M.: In Valenta, M; Müller, O.), ale i uplatnění intenzivní „sondáže“ a jiných gryfů umožňujících vzájemné dorozumění, jejichž potřebu vyžadovala právě specifická rozhovoru dvou lidí s rozdílnou mentální úrovní.

Studentka čtenáře diplomky přivádí do (dalo by se říct) jiného diskursu, do kterého se dostaneme, sejdem-li o několik stupňů níž do lidské „každodennosti“, a jasně vidíme, že někteří lidé jsou sice méně obdařeni, ale v životě se potýkají s problémy úplně stejně, jako většina lidí (znají strach, ostych, pocit neúspěšnosti i úspěšnosti, umějí se přemáhat, mají touhy a přání atd.). Čtenář si také uvědomí obtížnost práce terapeutů, neboť je potřeba neopomíjet a být připraven na různé situace, pro většinu lidí jednoduché a samozřejmé, že jim nevěnují pozornost (například jak je to podrobně popsáno v kapitole o přijímání klienta do programu a o smyslu zkušební doby). Pro autorku je zcela běžné se v tomto diskursu pohybovat, pracovat v něm a zprostředkovávat zkušenosti „normální populaci“ a zhodnocovat je v tom smyslu, jak napovídá věta stojící v úplném závěru práce, která zní: „Lidé s postižením otevírají spíše oči nám než my jim“. Takového přístupu si cením a vážím.

Drobná výtka: v diplomce mi chybí alespoň stopa po uplatnění toho, čím se studentka zabývala během bakalářského studia a jehož završením by tato práce měla být: tedy propojení teoretických znalostí, které bylo možné získat např. na kurzech antropologie či psychologie, a které mohly být zmíněny třeba formou odkazu na literaturu, která je stavebním kamenem tohoto bakalářského studia.

Po formální stránce bych vytkla (kromě toho, že tu a tam schází čárky v souvětích) pouze to, že autorka používá důsledně v celém textu diplomky rozlišení rodu mužského a ženského u podstatných jmen, která se „přichylují“, a to formou uplatnění obou koncovek s pomocí lomítka (uchazeč/ka, terapeut/ka). Tato úprava je nadbytečná, protože čeština umožňuje rozumět tomu, že slovo vyjádřené v mužském rodě zahrnuje do svého významu i ženské účastnice. Zmíněná úprava v textu působí rušivě, a navíc svádí k častým chybám typu „uživatel/ka, který ukončil spolupráci“; „uživatel/ka se sám podílí“ ad.

Navrhuji bakalářskou práci ohodnotit 40 kredity.

Eliška Pincová